

4/12/03

**MINISTERIEEL BESLUIT HOUDENDE
BESCHERMING ALS MONUMENT, STADS- OF DORPSGEZICHT**

**DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDSE AANGELEGENHEDEN,
CULTUUR, JEUGD EN AMBTENARENZAKEN,**

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij decreten van 22 februari 1995 en 8 december 1998;

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 10 juni 2003 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 29 augustus 2003;

Gelet op het ministerieel besluit van 04 november 2002 houdende ontwerp van lijst van voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 05 juni 2003, bekrachtigd op 03 juli 2003;

BESLUIT :

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, gewijzigd bij decreten van 22 februari 1995 en 8 december 1998:

Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als **monument**:

pastorie van de parochie Sint-Gillis-binnen met inbegrip van omgrachting, landschapstuin, tuinelementen, O.-L.-Vrouw van Lourdesgrot, poortgebouw, hekwerk (reeds beschermd als landschap bij KB van 02-07-1974), gelegen te

Dendermonde (Dendermonde), Brusselsestraat 67;

bekend ten kadaster:

Dendermonde, 1ste afdeling, sectie D, perceelnummers 644A, 646R, 646P, 594L

Wegens de historische waarde:

- als **monument**:

huizenrij, gevormd door 8 woonhuizen, palend aan de pastorie van de parochie Sint-Gillisbinnen, gelegen te

Dendermonde (Dendermonde), Zwijvickstraat 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, Heldenplein 1

bekend ten kadaster:

Dendermonde, 1ste afdeling, sectie D, perceelnummers 594G, 594H, 594K, 646D, 646 E, 646F, 646G, 646H

Wegens de artistieke en historische waarde:

- als **monument**:

pastorie van de parochie Sint-Apollonia met inbegrip van afgesloten voorhof met poortgebouw, bijgebouwen en achterliggende tuin, gelegen te

Dendermonde (Appels), Hoofdstraat 49;

bekend ten kadaster:

Dendermonde, 2de afdeling, sectie A, perceelnummers 311A, 311B, 312, 313E, 313H, 313K.

Wegens de artistieke en historische waarde:

- als **monument**:

pastorie van de parochie Sint-Ursmarus met inbegrip van hekwerk, voortuin, muur, bijgebouwen en tuin met rest van omgrachting van de 17de-eeuwse pastorie, gelegen te

Dendermonde (Baasrode), Sint Ursmarusstraat 98;

bekend ten kadaster:

Dendermonde, 5de afdeling, sectie C, perceelnummers 226M, 229B.

Wegens de artistieke en historische waarde:

- als **monument**:

pastorie van de parochie Sint-Gertrudis met inbegrip van ommuurde voortuin met hekwerk en bijhorende tuin, gelegen te

Dendermonde (Baasrode), Vlassenbroek 192;

bekend ten kadaster:

Dendermonde, 5de afdeling, sectie A, perceelnummer 206E.

Wegens de artistieke en historische waarde:

- als **monument**:

pastorie van de parochie Sint-Aldegonde met inbegrip van ommuurde tuin, gelegen te

Dendermonde (Mespelare), Singelweg 19;

bekend ten kadaster:

Dendermonde, 7de afdeling, sectie A, perceelnummer 222D.

Wegens de artistieke en historische waarde:

- als **monument**:

pastorie van de parochie Sint-Egidius met inbegrip van de ommuurde tuin en bijgebouw aan de straatkant, gelegen te

Dendermonde (Sint-Gillis-bij-Dendermonde), Frans Van Schoorstraat 12;

bekend ten kadaster:

Dendermonde, 3de afdeling, sectie C, perceelnummer 133/7A.

Artikel 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

De historische waarde van de pastorie bestaat uit de kerkelijke verplichting aan de pastoor om na een benoeming op zijn beneficie te gaan wonen. Dat vereiste een "pastoreel huis". Deze verplichting werd herhaald tijdens het concilie van Trente waardoor in het begin van de 17de eeuw verschillende pastorieën werden gebouwd.

Het is pas ná de seculiere wet van 25 september 1769 dat de meeste pastorieën opgericht werden onder druk van de politieke overheid. De tiendenheffers werden daartoe verplicht. Slechts weinig pastorieën van voor 1769 bleven bewaard wat hen tot bijzondere getuigen én referentiepunten maakt voor de evolutie in de tweede helft van de 18de eeuw. De 19de-eeuwse pastorie, opgetrokken door de gemeente, is het gevolg van Concordaat van 1801.

De pastorie hoort door deze historische context samen met de kerk, gemeentehuis en dorpschool tot de historisch gegroeide dorpskern, de parochie en het collectieve geheugen van de dorpsgemeenschap.

De artistieke waarde van de pastorie bestaat uit het steeds zeer consequent toepassen van de meest moderne structuur, constructie, decoratie en (tuin)aanleg eigen aan de bouwperiode van het pand (van rococo tot neostijlen). De drang naar het nieuwe en moderne resulteerde niet zelden in het herinrichten van één of meerdere kamers met nieuwe vormen, materialen en stijlen. Verschillende pastorieën getuigen van deze architecturale evolutie. In zowel de 18de als eerste helft van de 19de eeuw is de invloed vanuit Frankrijk op de kunst en architectuur in onze contreien zeer duidelijk. Die invloed is zeer duidelijk merkbaar in zowel de toegepaste stijlen als in de 18de-eeuwse formele tuinaanleg waarbij het huis 'entre cour et jardin' geplaatst werd.

De typologie kent een zeer specifieke evolutie van dubbelhuis naar vrij grondplan. Typisch en uniek voor de pastorie is de mogelijkheid om de bovenverdieping af te sluiten van de benedenverdieping dankzij een smeedijzeren hek of luik dat van op de verdieping kan gesloten worden.

De tuinen getuigen allen van de onverbreekelijke band tussen pastorie en tuin. De zelfvoorzienigheid van de pastoor uitte zich in zowel een sier- als nutstuin. De aanleg is steeds zeer representatief voor de evolutie van formele naar landschappelijke tuin welke in deze periode plaatsvindt.

Verschillende tuinen zijn landschappelijk tevens van betekenis door hun bijzonder dendrologisch waardevol bomenbestand.

De historische waarde, meer bepaald de architectuurhistorische waarde en de **sociaal-culturele waarde**, meer bepaald de landschappelijke waarde van *de pastorie van de parochie Sint-Gillis-binnen met inbegrip van omgrachting, landschapstuin, tuinelementen, O.-L.-Vrouw van Lourdesgrot, poortgebouw en hekwerk (reeds beschermd als landschap bij KB van 02-07-1974)*, gelegen Brusselsestraat 67 te Dendermonde:

De omgrachte 19de-eeuwse pastorie van Sint-Gillis-binnen hoort historisch bij de aanpalende Sint-Gillis-binnenkerk waarvan de geschiedenis opklimt tot de 13de eeuw. De pastoorswoning werd gebouwd op de site en fundamenten van een eveneens omgrachte oudere, minstens tot de 16de eeuw opklimmende, pastorie.

Architectuurhistorisch is de huidige pastorie een representatief voorbeeld voor de 19de-eeuwse pastoriebouw ontworpen in neoclassicistische stijl volgens een traditioneel gevelschema en met dito materialen door een lokaal gerenommeerde architect. Het gebouw dateert uit 1852 en werd ontworpen door stadsbouwmeester Johan Beckman die in Dendermonde en omstreken

een grote reputatie genoot en in stond voor de realisatie van een groot aantal overheidsgebouwen.

De omgevende tuin, wellicht bij de bouw van de pastorie in 1852 als landschapstuin aangelegd, geldt als fraai en uitzonderlijk voorbeeld van een pastorietuin met bruggetjes, O.-L.-Vrouw van Lourdesgrotje en waardevol bomen- en plantenbestand, zoals oude beuk, trompetboom, moerbeiboom (...) die in stedelijke context eerder uitzonderlijk zijn.

Daarenboven is de behouden eenheid pastorie met tuin én kerk in het tijdens WO I zwaar geteisterde Dendermonde een uitzonderlijk gegeven en één van de weinige vooroorlogse complexen.

De historische waarde en meer bepaald de architectuurhistorische waarde van *de huizenrij, gevormd door 8 woonhuizen, palend aan de pastorie van de parochie Sint-Gillis-binnen*, gelegen Zwijvickstraat 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, Heldenplein 1 te Dendermonde:

De gaaf behouden huizenrij geldt qua vormgeving en materiaalgebruik als representatief voorbeeld van sobere arbeiderswoningen in baksteenbouw uit eind 19de - begin 20ste eeuw, gebouwd in opdracht van de kerkfabriek van Sint-Gillis-binnen op een gedeelte van de pastorietuin. Dit bouwblok en het nabijgelegen nieuwe Zwijvickkwartier werden voor het groeiende aantal (textiel)arbeiders door "progressieve" industriëlen en/of kerkelijke overheden gerealiseerd als voorloper van de sociale woningbouw.

De huizenrij is historisch onlosmakelijk verbonden met de aanpalende Sint-Gillis-binnenkerk én de pastorie en vormt visueel een eenheid met het Militair Hospitaal en het aanpalend begin 20ste-eeuws nieuw Zwijvickkwartier.

Daarenboven is het één van de uitzonderlijke behouden vooroorlogse straatgehelen en gebouwen te Dendermonde die tijdens WO I gespaard bleven.

De artistieke waarde en de **historische waarde**, meer bepaald de architectuurhistorische waarde, van *de pastorie van de parochie Sint-Apollonia met inbegrip van afgesloten voorhof met poortgebouw, bijgebouwen en achterliggende tuin*, gelegen Hoofdstraat 49 te Dendermonde (Appels):

De gaaf bewaarde 18de-eeuwse pastorie (1769) van de parochie Sint-Apollonia is de laatste ontwikkelingsfase binnen de ononderbroken aanwezigheid van een 'pastoreel huis' te Appels sinds 1567.

Het gebouw is zowel typologisch als conceptueel en stilistisch zeer illustratief voor een pastorie in rococostijl uit de tweede helft van de 18de eeuw met kenmerkende vorm, structuur, dubbelhuisopstand, indeling, aankleding en decoratieve elementen.

De artistieke waarde van het gebouw blijkt uit het kwaliteitsvol en gaaf bewaard interieur vervaardigd door gerenommeerde ambachtslui, met onder meer tongewelfde kelders, 18de-eeuws schrijn-, stucwerk in de salons en slaapkamers, keuken met tegeltableau, trap in rococostijl in de monumentale traphal, haardmantels, wapenschild van de bouwheer op de bovenverdieping en 18de-eeuwse dakconstructie.

Het afgesloten voorhof met poortgebouw en jongere bijgebouwen zijn kenmerkende aanhorigheden van een pastorie en maken inherent deel uit van de site.

De grotendeels behouden grote tuin met onder meer fraai bomenbestand, grasveld, sier- en moestuin, boomgaard, dreef, bospartij en vijver (...) waarin de formele en axiaal-symmetrische 18de-eeuwse aanleg in te herkennen is, behoort tot hetzelfde geheelconcept van de 18de-eeuwse pastoriesite.

De artistieke waarde en de historische waarde, meer bepaald de architectuurhistorische waarde, van *de pastorie van de parochie Sint-Ursmarus met inbegrip van hekwerk, voortuin, muur, bijgebouwen en tuin met rest van omgrachting van de 17de-eeuwse pastorie*, gelegen Sint Ursmarusstraat 98 te Dendermonde (Baasrode):

De site van de pastorie van de parochie Sint-Ursmarus is een representatief en gaaf bewaard voorbeeld van een historische site die tot 1610 teruggaat. Het huidig gebouw werd in 1850 naar ontwerp van stadsbouwmeester Johan Beeckman opgericht op de site van de omwalde oude pastorie en vormt de laatste ontwikkelingsfase binnen de aanwezigheid van een pastoreel huis te Baasrode sinds de 16de eeuw.

Het neoclassicistisch gebouw, met hekwerk afgesloten voortuin, is naar vorm, structuur, opbouw, indeling en aankleding (onder andere schrijnwerk, trap, stucwerk, bevloering, schouwen) integraal bewaard en representatief voor de pastorie uit het midden van de 19de eeuw.

In de bijhorende tuin bleef een deel van de omwalling van de 17de-eeuwse pastorie bewaard evenals de bijbouw die wellicht dienst deed als stalling en woonhuis voor de stalknecht.

De artistieke waarde en de historische waarde, meer bepaald de architectuurhistorische waarde, van *de pastorie van de parochie Sint-Gertrudis met inbegrip van ommuurde voortuin met hekwerk en bijhorende tuin*, gelegen Vlassenbroek 192 te Dendermonde (Baasrode – gehucht Vlassenbroek):

De gaaf bewaarde pastorie van de parochie Sint-Gertrudis te Baasrode (gehucht Vlassenbroek) oogt heden als een dubbelhuis van twee bouwlagen in neoclassicistische stijl, maar gaat terug op een 18de-eeuwse eenlagige woning in de historische dorpskom. Het is een kenmerkend voorbeeld van het evoluerend huizentype tussen de 18de en de 19de eeuw met behouden 18de-eeuwse structuur, constructiedelen, decoratieve elementen en dergelijke, én vormt de laatste fase in de aanwezigheid van een ‘pastoreel huis’ dat minstens teruggaat tot 1664.

De artistieke waarde van het gebouw blijkt uit het samengaan van het zeer kwaliteitsvol en gaaf bewaard 18de- en 19de-eeuwse interieur, zoals onder meer het stucwerk op de zolderingen en schouwboezems én het houtwerk in de gang en salons, dat voor een landelijke pastorie van een hoogstaand artistiek niveau getuigt.

De ommuurde pastorie ligt tegenover de Sint-Gertrudiskerk en het kerkhof visualiseert de eenheid kerk-pastorie.

De artistieke waarde en de historische waarde, meer bepaald de architectuurhistorische waarde van *de pastorie van de parochie Sint-Aldegonde met inbegrip van ommuurde tuin*, gelegen Singelweg 19 te Dendermonde (Mespelare):

De beeldbepalende pastorie van de parochie Sint-Aldegonde, met bijhorende tuin, werd opgetrokken op de ommuurde site van de minstens tot het begin van de 19de eeuw opklimmende pastorie en illustreert de evolutie binnen de pastoriebouw. De begin 20ste-eeuwse pastorie is een representatief voorbeeld van een pastoorswoning in neotraditionele stijl uit die periode. De structuur en constructiedelen zoals ontworpen in 1909 door bouwkundige Goethals uit Aalst bleven integraal bewaard evenals de kenmerkende eigentijdse interieuraankleding (stucwerk, binnenschrijnwerk, trap en dergelijke).

Het gebouw is door de architectuur en inplanting in de as van de Sint-Aldegondekerk zeer herkenbaar als pastoriegebouw, visualiseert de band kerk-pastorie én getuigt van het aanzien dat de kerkelijke overheid genoot in de kleine dorpsgemeenschap.

De **artistieke waarde** en de **historische waarde**, meer bepaald de architectuurhistorische waarde, van *de pastorie van de parochie Sint-Egidius met inbegrip van de ommuurde tuin en bijgebouw aan de straatkant*, gelegen Frans Van Schoorstraat 12 te Dendermonde (Sint-Gillis-bij-Dendermonde):

De gaaf bewaarde en beeldbepalende 20ste-eeuwse pastorie van de Sint-Egidiusparochie, met bijhorende tuin en bijgebouw werd, ongeveer gelijktijdig met de bouw van de kerk, door de gerenommeerde architect Henri Vaerwyck ontworpen naar aanleiding van de heropgerichte parochie op het nieuw aangelegd plein. Dit gebouw uit 1908-1909 in neotraditionele stijl is naar vorm, constructie, materiaalkeuze, aankleding en aanleg integraal behouden en is een kenmerkend en representatief voorbeeld van gevelarchitectuur en van de eenheid kerk-pastorie.

Artikel 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994).

Brussel, 04-12-2003

Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden,
Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken,

Paul VAN GREMBERGEN